

การวัดและประเมินความพร้อม
สำหรับเด็กอนุบาล
: ด้านภาษา อารมณ์และจิตใจ

*วาโร เฟิงส์ว็ลต์

บทความนี้ เป็นบทความที่ต่อเนื่องจากบทความที่ลงในวารสารการวัดผลฯ 2 ฉบับที่ผ่านมา โดยผู้เขียนได้นำเสนอถึงวิธีการวัดและประเมินความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา และสังคมไปแล้ว ส่วนในฉบับนี้จะนำเสนออีก 2 ด้านสุดท้าย คือ ด้านภาษา และด้านอารมณ์และจิตใจ

ความพร้อมทางภาษา

ความหมายของความพร้อมด้านภาษา

ความพร้อมด้านภาษา หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจเรื่อง คำสั่ง ความหมายของ คำพูด ตลอดจนมีความสามารถในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ

* อาจารย์ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

พฤติกรรมด้านภาษาที่ควรวัดและประเมิน

พฤติกรรมที่ควรวัดและประเมินความพร้อมด้านภาษา ประกอบด้วย การรับรู้คำและข่าวสาร รู้และอธิบายความหมายของคำและข่าวสาร การจับใจความสำคัญของข้อมูลและข่าวสาร พุดเสนอข่าวสารได้ เล่าเรื่องอย่างมีสาระสำคัญ พุดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และพุดได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจุดมุ่งหมายของพัฒนาการด้านภาษานี้ต้องการให้เด็กมีความพร้อมใน 4 ด้าน คือ การฟัง การพุด การอ่าน และการเขียน

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินความพร้อมด้านภาษา

1. การสังเกต วิธีการนี้ครูจะต้องคอยสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาของเด็กในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือในขณะที่เด็กทำกิจกรรม การสังเกตต้องกระทำโดยไม่ให้เด็กรู้ตัว ซึ่งครูอาจจะสังเกตในสิ่งต่อไปนี้

1.1 การออกเสียง โดยครูอาจจะสังเกตว่าเด็กออกเสียง หรือพุดได้ชัดเจนหรือไม่

1.2 คำ หรือคำศัพท์ โดยครูอาจจะสังเกตว่าเด็กเข้าใจในคำศัพท์นั้นหรือไม่ ซึ่งวิธีการทดสอบอาจจะทำได้ 2 วิธี คือ การให้เด็กดูรูปภาพแล้วถามว่านี่รูปอะไร หรือการให้เด็กดูรูปภาพ เช่น รูปภาพนก ไก่ แล้วถามเด็กว่ารูปไหนเป็นรูปภาพนก

1.3 ประโยค หรือไวยากรณ์ เป็นการวัดความสามารถในการเข้าใจประโยค หรือไวยากรณ์ ส่วนลักษณะการถามคล้าย ๆ กับข้อ 1.2 เพียงแต่อยู่ในรูปของประโยค

1.4 การใช้ภาษาในการอธิบาย หรือเล่าเรื่อง ความสามารถในด้านนี้อาจจะสังเกตได้จากการอธิบายสิ่งที่ได้กระทำลงไป หรือการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง เช่น การถาม การขอร้อง การเล่าเรื่อง เป็นต้น

1.5 การวิเคราะห์เสียง คำ หรือประโยคง่าย ๆ เป็นความสามารถในการสังเกตความแตกต่างของเสียง ความหมายของคำ หรือประโยค

1.6 การแปลความ เป็นความสามารถในการอธิบายความหมายได้ เช่น "นกคืออะไร ?" เด็กอาจจะตอบว่า "นกคือสิ่งที่บินได้"

2. การสัมภาษณ์ ครูอาจจะสัมภาษณ์ หรือสนทนากับเด็กเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษา นอกจากนี้ครูอาจจะไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองให้ข้อมูลความสามารถในการใช้ภาษาของเด็ก

3. แบบทดสอบ แบบทดสอบที่ใช้ควรเป็นแบบทดสอบแบบรูปภาพ เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่สามารถอ่าน เขียนหนังสือได้ ซึ่งการวัดความพร้อมทางภาษาอาจจะวัดใน 3 องค์ประกอบดังนี้ (อนันต์ น้าเจริญ, 2522 : 58.)

องค์ประกอบที่ 1 เหตุผลทางภาษา (Verbal Reasoning Factor) ประกอบด้วยความสามารถในด้านการเข้าใจเนื้อเรื่อง การหาความสัมพันธ์ การจำเนื้อเรื่อง การรู้จักประมาณ และการทำตามคำสั่ง

องค์ประกอบที่ 2 การใช้มือและสายตาให้สัมพันธ์กัน (Motorvisual Coordination Factor) ประกอบด้วยความสามารถในด้านการเขียน การลอกตามแบบ การใช้สายตาและมือให้สัมพันธ์กัน การจำแนกความแตกต่างของกลุ่มตัวอักษร การจำแนกความแตกต่างของร เพ และ การรู้จักตัวอักษร

องค์ประกอบที่ 3 การฟัง (Listening Factor) ประกอบด้วยความสามารถในด้านการรู้ความหมายของประโยค การรู้ความหมายของคำ และการจำแนกความแตกต่างของเสียง

นอกจากนี้ การวัดความพร้อมทางภาษาอาจจะดูจากการเรียนรู้ทางภาษา ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ทางภาษา (Reception Language) การแสดงออกทางภาษา (Expressive Language) และความสามารถทางภาษา (V-Factor หรือ Factor) โดยในแต่ละด้านจะประกอบไปด้วยความสามารถดังนี้

1. การรับรู้ทางภาษา

1.1 ความสัมพันธ์ ข้อสอบจะวัดความรู้จัก ความเข้าใจคำ หรือประโยค ตัวอย่าง คำชี้แจง "ให้กากบาทที่รูปภาพชมพู"

1.2 การตอบคำถามสั้นๆ เช่น

- นกมีกี่ขา ?
- นักเรียนมาโรงเรียนทำไม ?
- เมื่อนิวจะทำอย่างไร ?

1.3 การปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น

- ยืนขึ้น นั่งลง
- ซ้ายหัน ขวาหัน
- หลับตา ยิ้ม

2. การแสดงออกทางภาษา การแสดงออกทางภาษาสามารถกระทำได้ 3 ทาง คือ

1) ทางการพูด 2) ทางการเขียน และ 3) การใช้กิริยาท่าทาง ซึ่งวิธีการวัดการแสดงออกทางภาษาทำได้ดังนี้

2.1 การนับจำนวนคำ วิธีการนี้จะนับจำนวนคำที่พูด หรือเขียนในช่วงเวลาที่กำหนด

2.2 การนับจำนวนประโยค วิธีการนี้จะนับจำนวนประโยคที่ใช้ในการเล่าเรื่อง หรือเขียน

3. ความสามารถทางภาษา

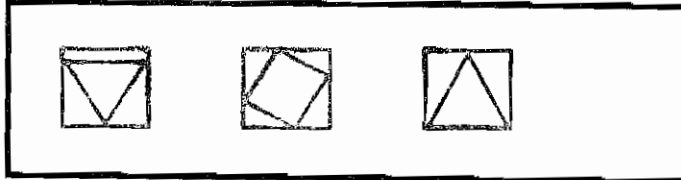
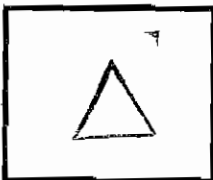
3.1 หาคำหรือภาพที่ตรงกันข้าม

ตัวอย่าง คำชี้แจง "จงกากบาทที่รูปภาพที่มีความหมายตรงกันข้ามกับรูปภาพในช่องแรก"

3.2 หาความหมายที่ใกล้เคียงที่สุด

ตัวอย่าง คำชี้แจง "จงกากบาทที่รูปภาพที่มีความหมายใกล้เคียงกับรูปภาพในช่องแรก"

3.3 หาคำที่เกี่ยวข้องกัน

ตัวอย่าง คำชี้แจง "จงกากบาทที่รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับรูปภาพในช่องแรก"

1. รู้จักผ่อนคลายความเครียด มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
2. ควบคุมอารมณ์ของตนเอง และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม
3. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น
4. มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
5. มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม
6. มีความรักและชื่นชมในศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ต่างของท้องถิ่น และประเทศชาติ
7. เห็นคุณค่าของสภาพแวดล้อม

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินความพร้อมด้านอารมณ์และจิตใจ

เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่สามารถที่จะแสดงความสามารถออกมาทางการเขียน หรืออ่านได้ ดังนั้น วิธีการวัดและประเมินผลจึงมีข้อจำกัดอยู่เพียงแต่การให้เด็กชี้ภาพแสดงคำตอบ การสนทนา ตอบคำถาม การสังเกตพฤติกรรมในขณะที่เด็กทำกิจกรรมต่างๆ และบางครั้งอาจจะมีการใช้แบบทดสอบ แบบรูปภาพ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินความพร้อมด้านอารมณ์และจิตใจมีดังนี้

1. **แบบสังเกต** แบบสังเกตจะใช้ควบคู่กับการสังเกตพฤติกรรม โดยจะทำการสังเกตพฤติกรรม ในระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมประจำวัน เช่น กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา

1.1- **แบบบันทึกพฤติกรรม** แบบบันทึกพฤติกรรมจะเป็นการบรรยายถึงพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมา ซึ่งในการบันทึกพฤติกรรมนั้นผู้สังเกตจะต้องบันทึกพฤติกรรมอย่างตรงไปตรงมา ไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวลงไปขณะสังเกต และจะต้องบันทึกข้อมูลทันทีที่เริ่มทำการสังเกต มิเช่นนั้นแล้วจะทำให้ข้อมูลเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง หรือผู้สังเกตอาจจะลืมได้

แบบบันทึกพฤติกรรมประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสังเกต และผู้สังเกต
- ส่วนที่ 2 เป็นกิจกรรม และพฤติกรรมที่สังเกตได้ในขณะที่ผู้ถูกสังเกตทำกิจกรรม
- ส่วนที่ 3 เป็นการสรุปพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต
- ส่วนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นของผู้สังเกต

ตัวอย่างแบบบันทึกพฤติกรรม

ชื่อเด็ก อายุ.....ปี.....เดือน.....ชั้น.....

ชื่อผู้สังเกต วัน/เดือน/ปี ที่สังเกต

สถานที่ที่สังเกต.....

กิจกรรม	พฤติกรรม
กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
กิจกรรมการเล่นตามมุม
.....

สรุปพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

1.2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) แบบมาตราส่วนประมาณค่า จะมีรายการพฤติกรรมที่ผู้สังเกตคาดว่าจะเกิดขึ้นกับเด็ก หรือเป็นพฤติกรรมที่เด็กจะแสดงออกมา สำหรับความเข้มของพฤติกรรมจะมีตั้งแต่ 3-11 ระดับ (Scale) แต่ส่วนมากที่นิยมใช้ จะมี 3 หรือ 5 ระดับ เช่น มาก ปานกลาง และน้อย หรือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เป็นต้น สำหรับการให้คะแนนในแต่ละช่องนั้น อาจจะทำได้ ดังนี้

กรณี 3 ระดับ คือ มาก ให้ 3 คะแนน ปานกลาง ให้ 2 คะแนน และน้อย ให้ 1 คะแนน หรือ

กรณี 5 ระดับ คือ มากที่สุด ให้ 5 คะแนน มาก ให้ 4 คะแนน ปานกลาง ให้ 3 คะแนน น้อย ให้ 2 คะแนน และน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

ตัวอย่างมาตราส่วนประมาณค่า

คำชี้แจง จงสังเกตพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ โดยประเมินว่าเด็กมีพฤติกรรมต่าง ๆ ปรากฏให้เห็นตามรายการที่กำหนดให้ไว้อย่างไร วิธีการประเมินใช้ระดับคะแนนความถี่พฤติกรรมแต่ละรายการที่สังเกตได้ ดังนี้

ระดับคะแนน

- 2 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นบ่อยมาก
- 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นเป็นบางครั้ง
- 0 หมายถึง เด็กไม่แสดงพฤติกรรม

รายการที่สังเกต	ระดับคะแนน		
	2	1	0
1. การรู้จักผ่อนคลายความเครียด และมีสุขภาพจิตดี			
- ำแรงแจ่มใส อารมณ์ดี			
- มองโลกในแง่ดี ยอมรับสภาพแวดล้อม			
- ทำตัวเป็นเพื่อนกับคนอื่น			
- คุยกับคนแปลกหน้าได้			
2. การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง			
- แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกได้เหมาะสมกับสถานการณ์			
- รู้จักรอคอยตามลำดับก่อนหลัง			
- ควบคุมตนเองในการเล่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้			
- เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี			
- ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			
- การรู้จักใช้สิทธิ์ของตนเอง และเคารพสิทธิ์ของผู้อื่น			
- มีช่วงความสนใจเหมาะสมกับวัย			
3. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น			
- บอกความรู้สึกและความต้องการของตนเองได้			
- มีความเชื่อมั่นในการแสดงออก			
- มีการแสดงความคิดเห็น			
- ภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง			
- แสดงความชื่นชมในความสำเร็จของผู้อื่น			
- รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น			
4. มีวินัยต่อตนเอง และมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย			
- เล่นหรือทำงานได้เองตามลำพัง			
- เล่น หรือทำกิจกรรมจนเสร็จ			
- มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง			
- เก็บของเล่นเข้าที่ทุกครั้ง โดยไม่ต้องเตือน			
- ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนด			

รายการที่สังเกต	ระดับคะแนน		
	2	1	0
- ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้โดยไม่ต้องเตือน
5. ความมีคุณธรรม และจริยธรรม			
- ไม่รังแกเพื่อน และสัตว์
- รู้จักการให้อภัย
- มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- รู้จักการให้ การรับ และการตอบแทนผู้อื่น
- มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน
- ไม่หยิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน
- ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
- รู้จักยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และของผู้อื่น
- ไม่ทำลายสิ่งของ หรือของเล่น

2. การสัมภาษณ์ ครูจะสัมภาษณ์ หรือพูดคุยกับเด็ก ซึ่งการพูดคุยกับเด็กนั้นจะทำให้ครูเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวเด็กได้ ทั้งนี้เนื่องจากพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ในบางครั้งการสังเกตพฤติกรรมก็ยากที่จะเข้าใจถึงความรู้สึกที่แท้จริงของเด็กได้ นอกจากนี้ ครูอาจจะไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กขณะที่เด็กอยู่ที่บ้านก็ได้ ซึ่งจะทำให้ครูเข้าใจพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจของเด็กมากขึ้น

3. แบบทดสอบ แบบทดสอบวัดความพร้อมทางอารมณ์และจิตใจสำหรับเด็กอนุบาลมักจะ เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ที่เป็นรูปภาพ ซึ่งคำถามนั้นจะถามเกี่ยวกับความรู้สึกของเด็ก ว่ามีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับการกระทำ หรือพฤติกรรมของตนเอง หรือผู้อื่นอย่างไร โดยตัวคำถามนั้นครูจะอ่านให้นักเรียนฟัง ส่วนการตอบคำถามเด็กจะเลือกตอบ โดยการเลือกรูปภาพที่ตรงกับความรู้สึกของตนเอง อย่างไรก็ตาม การใช้แบบทดสอบสำหรับเด็กอนุบาลมีข้อที่ควรคำนึง ดังนี้

3.1 ข้อสอบควรเป็นรูปภาพ และครูจะต้องอธิบายคำชี้แจง หรือวิธีการตอบในแต่ละข้อให้ชัดเจน

3.2 ตัวเลือก (Choice) ควรจะวางระบบให้เหมือนๆ กันทุกข้อ ทั้งเพื่อไม่ให้เด็กเกิดความสับสน

3.3 ข้อสอบควรมีรูปภาพที่ชัดเจน และสอดคล้องกับเนื้อหา หรือจุดประสงค์ที่วัด

3.4 ควรจัดสถานการณ์การสอบให้เหมือนกับการเล่นเกม เพื่อให้เด็กเกิดความสบายใจ

และเป็นอิสระ

ตัวอย่าง คำชี้แจง "จงกากบาทรูปภาพที่เป็นการให้ความเมตตาต่อสัตว์"

ตัวอย่าง คำชี้แจง "จงกากบาทรูปภาพเด็กดีมีมารยาท"

สรุป

ความพร้อมทางภาษาเป็นความสามารถในการเข้าใจเรื่อง คำสั่ง คำพูด ตลอดจนมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นให้เข้าใจ ส่วนความพร้อมทางอารมณ์และจิตใจเป็นความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่พอใจและไม่พอใจ อันเนื่องมาจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความคาดหวังกับสิ่งที่เด็กได้รับ ซึ่งวิธีการวัดและประเมินความพร้อมทางภาษา อารมณ์และจิตใจนี้ อาจจะกระทำได้โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบทดสอบ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการวัดและประเมิน
ความพร้อมในการเรียนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- _____. แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
2536.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. สำนักนายกรัฐมนตรี. การจัดบริการศูนย์เด็กก่อน
วัยเรียน. กรุงเทพฯ : เรวาวัฒนาการพิมพ์, 2523.
- พราวพรรณ เหลือสุวรรณ. ปฐมวัยศึกษา กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะ พัฒนาการและ
การเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- นภเนตร ธรรมบวร. การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์,
2540.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. "การออกแบบเครื่องมือวัดความพร้อมทางการเรียนด้านสติปัญญา สำหรับเด็ก
อนุบาล," วารสารการศึกษาปฐมวัย. 2(2) ; 25-36 : เมษายน 2541.
- วรรณวดี ม้าลำพอง. การประเมินผลการเรียนการสอนระดับชั้นอนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์โรงเรียนเนติศึกษา, 2525.
- อนันต์ น้ำเจริญ. การวิเคราะห์องค์ประกอบความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 12. ปริญญาโท กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.